

A Feasibility Study of Thai Spa Business to Support Wellness Tourism in Chiang Mai

Suprapada Sayaphan^{1*} and Sumalee Pumpinyo²

¹ Master of Economics (Business Economics), Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: suprapada.pick@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed to study the financial feasibility of Thai spa business to support Wellness tourism after the Covid-19 period in Chiang Mai, by conducting a survey and collecting questionnaires from consumers and entrepreneurs, the consumer sample consisted of 400 Thai and foreign tourists. Statistics used for data analysis were frequency and percentage distributions. The entrepreneurial sample group interviewing 4 small spa business operators and analyzing the cost-benefit, the duration of the project is 10 years, with the investment value indicators, namely Net Present Value (NPV), and Internal rate of return. (IRR) and cost-return ratio (B/C ratio). The result of the study found that in terms of consumers, it was found that Thai tourists and foreign tourists using most spa services are female, aged around 25-34 years old. The Frequency of using the service is 1-2 times per trip and were satisfied with the services provided in the spa business at the highest level. The tourists who use the spa service this time have an opinion that they will come back to use the service again in the future. As for entrepreneurs, it was found that businesses have the potential to cope with the epidemic situation. However, the small Wellness spa business is suitable for investment with NPV equal to 24,786,992 baht, IRR equal to 82.93%, and B/C ratio equal to 2.40.

Keywords: Wellness Tourism, Covid-19, Spa Business, Feasibility Study

การศึกษาความเป็นไปได้ของธุรกิจสปาไทยเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่

สุประภาดา สายะพันธ์^{1*} และ สุมาลี พุ่มภิญโญ²

¹ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: suprapada.pick@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของธุรกิจสปาไทยเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในจังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยได้ทำการสำรวจและเก็บแบบสอบถามจากผู้บริโภคและผู้ประกอบการ กลุ่มตัวอย่างด้านผู้บริโภค คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ กลุ่มตัวอย่างด้านผู้ประกอบการ ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจสปาขนาดเล็ก จำนวน 4 ราย และทำการวิเคราะห์ต้นทุน ผลประโยชน์ ระยะเวลาของโครงการ คือ 10 ปี โดยมีตัวชี้วัดความคุ้มค่าในการลงทุน คือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) และ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio) ผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ใช้บริการสปาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุประมาณ 25-34 ปี ความถี่ในการใช้บริการสปา 1-2 ครั้ง ต่อการเดินทาง และมีความพึงพอใจกับการให้บริการในธุรกิจสปาในระดับมากที่สุด และนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการสปาในครั้งนี้มีความเห็นว่า จะเลือกกลับมาใช้บริการอีกในอนาคต ส่วนด้านผู้ประกอบการ พบว่า ธุรกิจมีศักยภาพในการรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาด โดยธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพขนาดเล็ก มีความเหมาะสมในการลงทุน โดยมี NPV กรณีพื้นฐาน เท่ากับ 24,786,992 บาท IRR เท่ากับ ร้อยละ 82.93 และ B/C ratio เท่ากับ 2.40

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ, โควิด-19, ธุรกิจสปา, ความเป็นไปได้ของธุรกิจ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

กระแสการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) ในช่วง 5 ปี ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2560 จนถึงปีพ.ศ. 2565 ที่ผ่านมานี้ เริ่มได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวสุขภาพเป็นอย่างมาก จากข้อมูลของ GWI พบว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) หรือ การเดินทางเพื่อท่องเที่ยวและพ่วงกิจกรรมด้านสุขภาพ อาทิ การนวดแผนไทยและสปา สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจของโลกสูงถึง 639.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 21,712.7 พันล้านบาท) โดยเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 6.5 ต่อปี และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7.5 ต่อปีในอีก 3 ปีข้างหน้า ประมาณ 919 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 31,207.4 พันล้านบาท) ในปีพ.ศ. 2565 ซึ่งก่อให้เกิดการสร้างงานเป็นจำนวน 17.9 ล้านตำแหน่งทั่วโลก จากอัตราการท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง ยังมีความเชื่อมโยงต่อกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพอื่นๆ เช่นกัน ซึ่งมูลค่าด้วยรวมของกิจกรรมทั้งหมดสูงถึง 4.5 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมด้านสปาที่มีการเติบโตสูงที่สุดของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เฉลี่ยร้อยละ 9.9 ในช่วงปีพ.ศ. 2558 – พ.ศ. 2560 และคาดว่าจะในปีพ.ศ. 2565 จะสูงขึ้นเป็นมูลค่า 128 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งรายได้รวมจากสปาทั่วโลกในปีพ.ศ. 2565 สูงถึง 93.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 3,178 พันล้านบาท) (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564)

สำหรับสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยในอดีต ถือได้ว่าเป็นประเทศที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจจนเป็นแหล่งท่องเที่ยวสุขภาพอีกแห่งหนึ่ง ด้วยจำนวนนักท่องเที่ยว 2.7 ล้านคน มีอัตราเติบโตเฉลี่ย 3 ปี (พ.ศ.2558 - 2560) อยู่ที่ร้อยละ 13.10 รองจากประเทศฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และเวียดนาม (Global Wellness Institute, 2018) โดย

กิจกรรมการบริการด้านสุขภาพที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของไทยคือ ธุรกิจสปาและนวดแผนไทย จะเห็นได้จากจังหวัดที่เป็นเมืองท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น เชียงใหม่ ภูเก็ต กระบี่ ชลบุรี เป็นต้น จากข้อมูลพบว่า ในช่วงปีพ.ศ. 2556 - 2558 ธุรกิจสปาในประเทศไทยขยายตัวสูงกว่าระดับค่าเฉลี่ยทั่วโลก ซึ่งเติบโตถึงร้อยละ 8 มีมูลค่าตลาดที่ 3.5 หมื่นล้านบาทติดอันดับ 16 ของโลกและเป็นอันดับที่ 5 ของเอเชีย รองจากประเทศจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และอินเดีย (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์) ต่อมาในช่วงปีพ.ศ. 2562 - 2564 พบว่า ธุรกิจสปาและผู้ประกอบการสปาได้รับผลกระทบจาก Covid-19 อย่างหนัก ทั้งชาวต่างชาติที่ไม่สามารถเดินทางเข้า-ออกประเทศได้ รวมถึงโอกาสเสี่ยงที่จะติดเชื้อจากการแพร่ระบาดของ Covid-19 และมีพฤติกรรมการใช้บริการสปาที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้สปาหลายๆ แห่งต้องปิดตัวลงประมาณร้อยละ 30 จากเดิมที่มีธุรกิจสปากว่า 9,000 แห่ง

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของ Covid-19 เริ่มเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น ในขณะที่จากสถานการณ์ในภูเก็ต พบว่า ธุรกิจสปากำลังกลับมาฟื้นตัวอีกครั้งเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่สามารถเดินทางเข้าประเทศไทยได้ ซึ่งถือว่าเป็นโอกาสสำคัญอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังคาดการณ์อีกว่า ธุรกิจสปาจะกลับมาเติบโตสูงประมาณร้อยละ 17 ทุกปีจนถึงปี 2568 (ธนาคารกรุงเทพ, 2565)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาธุรกิจสปาไทยเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) ในประเทศให้มีแนวทางการดำเนินธุรกิจสปาที่ชัดเจนและโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ เพื่อรองรับการฟื้นตัวของธุรกิจสปาและเศรษฐกิจของประเทศไทยภายหลังการแพร่ระบาดของ Covid-19 โดยได้ทำการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องด้วยจังหวัดเชียงใหม่ถือได้ว่าเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญ และเป็นเมืองที่มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจสำหรับชาวต่างชาติ ในปีพ.ศ. 2561 มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเชียงใหม่ จำนวน 10,863,150 เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 3,258,386 คน เพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ. 2560 จำนวน 129,378 คน มีอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยว เท่ากับร้อยละ 8.64 (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2563) พร้อมทั้งมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จากนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการผลิตและธุรกิจด้านอาหารและสินค้าเพื่อสุขภาพและบริการทางการแพทย์และสุขภาพ ซึ่งมีสถานบริการมากถึง 1,534 แห่ง ประกอบด้วย 1) บริการด้านการแพทย์ (Medical tourism hub) 2) บริการสุขภาพ (Wellness Hub) โดยมีสถานประกอบการสปา 48 แห่ง ร้านนวด 648 แห่ง ซึ่งแต่ละปี มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้ความสนใจเรียนนวดแผนไทยมากกว่า 10,000 คน ต่อปี เป็นต้น ซึ่งคาดว่าจะสร้างเงินหมุนเวียนในพื้นที่มากกว่า 30,000 ล้านบาทต่อปี พร้อมทั้งยังได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชนในการร่วมมือ โครงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (หอการค้าจังหวัดเชียงใหม่, 2563)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของธุรกิจสปาไทยเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในจังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณทำการแบ่งการสุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพ และ 2) นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชาวไทยและชาวต่างชาติ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยกลุ่มตัวอย่าง อาศัยหลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างโดยคำนึงถึงความน่าจะเป็นของหน่วยประชากรที่จะได้รับเลือกมาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และได้ทำการคัดเลือกโดยใช้สูตรการคำนวณของ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และ ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5

1.1 กลุ่มตัวอย่างธุรกิจ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการบริหารจัดการธุรกิจ ไม่น้อยกว่า 3 ธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพ

1.2 กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยและใช้บริการสปา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากจำนวนประชากรชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในเชียงใหม่ทั้งหมดโดยประมาณ 1,356,714 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565) และได้ทำการคัดเลือกโดยใช้สูตรการคำนวณของ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และ ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 ดังนี้

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างด้านผู้ประกอบการ ได้แก่ ธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพขนาดเล็กในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด 4 ราย และกลุ่มตัวอย่างด้านผู้บริโภค ได้แก่ นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชาวไทยจำนวน 200 คน และชาวต่างชาติจำนวน 200 รวมทั้งสิ้น 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสำรวจพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (Area Survey) แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ (Interview) และแบบสอบถามความคิดเห็นนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติต่อบริการสปาเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ (Questionnaire)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างด้านผู้ประกอบการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพขนาดเล็ก ประกอบกับการลงพื้นที่เก็บตัวอย่างด้วยตนเองในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถเก็บรวบรวมแบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพระหว่างเดือน เมษายน ถึง พฤษภาคม 2566 จำนวน 4 ราย สำหรับกลุ่มตัวอย่างด้านผู้บริโภค ผู้วิจัยได้ดำเนินการการเก็บแบบสอบถามนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่และใช้บริการสปาเพื่อสุขภาพ ด้วยการลงพื้นที่เก็บตัวอย่างด้วยตนเองในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถเก็บรวบรวมแบบสอบถามระหว่างเดือน เมษายน ถึง พฤษภาคม 2566 จำนวน 400 ชุด โดยในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ชุด คือ 1) แบบสำรวจสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ (Area Survey) 2) แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ (Interview) 3) แบบสอบถาม (Questionnaire) ดังนี้

1) แบบสำรวจพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (Area Survey) ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลตำแหน่งและลักษณะทางกายภาพของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐานและคมนาคมขนส่งสาธารณะ

2) แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ (Interview) ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการทางสุขภาพ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการตลาด ด้านเทคนิค ด้านสถาบัน และด้านการเงิน

ส่วนที่ 3 ระบุปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพ

3) แบบสอบถามความคิดเห็นนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อบริการสปาเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ (Questionnaire) ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเดินทาง

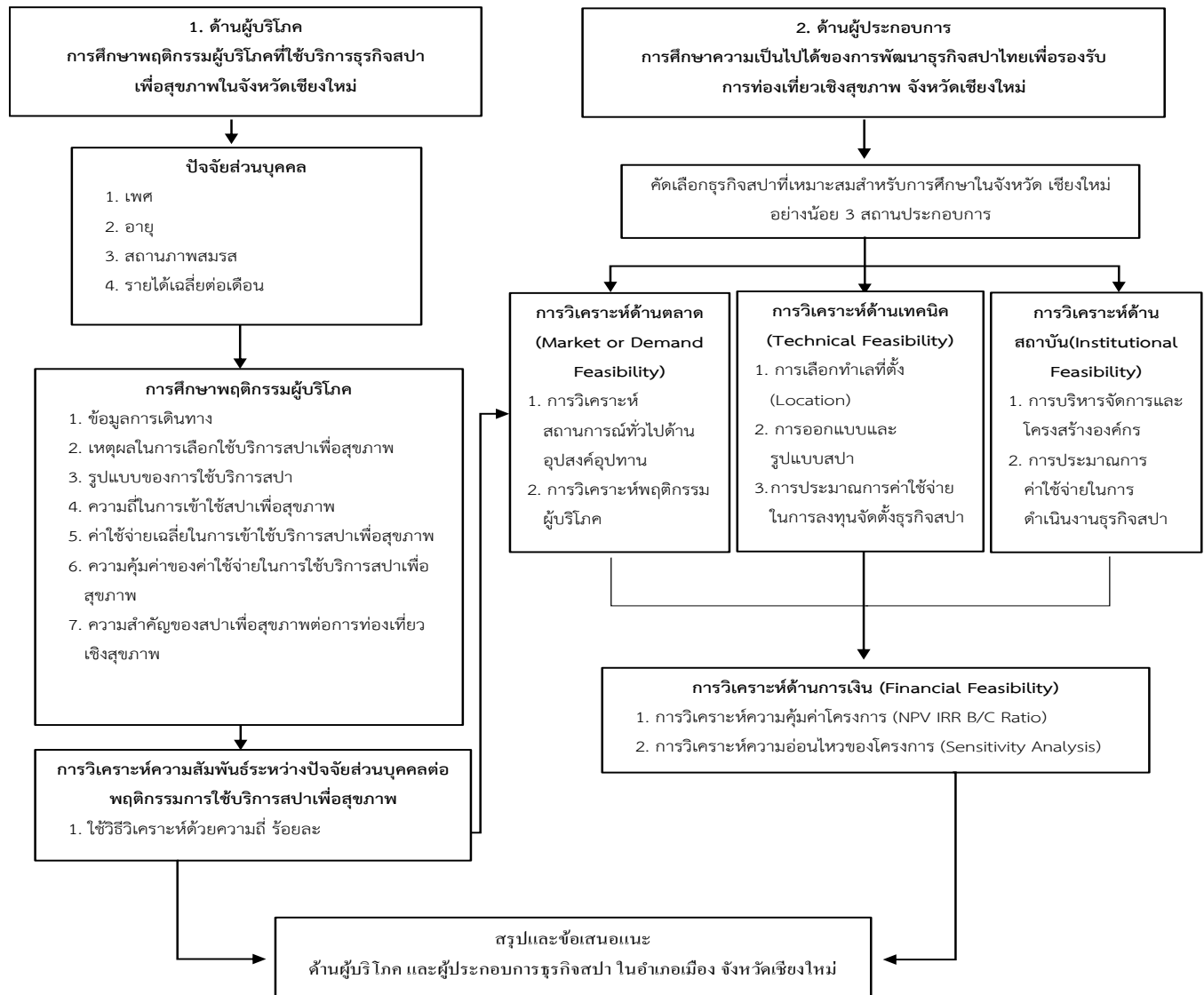
ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้บริการสปาเพื่อสุขภาพ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาของธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ โดยวิเคราะห์จากข้อมูลทุติยภูมิที่ได้ทำการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมประกอบกับการเก็บข้อมูลจากสำรวจพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (Area Survey) และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เพื่อศึกษา 2 ส่วน คือ 1) ด้านผู้บริโภค ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมผู้บริโภคที่ใช้บริการธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านตลาด โดยวิเคราะห์จากการเก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บริการและความต้องการเกี่ยวกับสปาเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ใช้สถิติที่ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ได้แก่ การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ และ2) ด้านผู้ประกอบการ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของธุรกิจสปาไทยเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งด้านตลาด เทคนิค สถาบัน และการเงิน โดยวิเคราะห์จากการเก็บข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวบรวมข้อมูลต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพ และทำการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทน จัดทำการประมาณการกระแสเงินสดและประมาณกำไรขาดทุนตลอดระยะเวลาโครงการ โดยใช้อัตราคิดลดกระแสเงินสดที่เหมาะสม รวมถึงวิเคราะห์ตัวชี้วัดความคุ้มค่าทางการเงินเพื่อนำมาเป็นเกณฑ์การตัดสินใจการลงทุน โดยกำหนดระยะเวลาโครงการที่ 10 ปี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ความเป็นไปได้ทางการเงินของธุรกิจสปาไทยเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในจังหวัดเชียงใหม่

1.1 ผลการวิเคราะห์ด้านตลาด (Market or Demand Feasibility)

ในการศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาของธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพรูปแบบ เดย์ สปา (Day Spa) ขนาดเล็ก ในจังหวัดเชียงใหม่จากการศึกษา พบว่า ในปัจจุบันจำนวนสถานประกอบการเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ จากข้อมูลรายงาน

การตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ 2566 พบว่า ในจังหวัดเชียงใหม่ มีสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ จำนวนทั้งสิ้น 632 แห่ง เป็นกิจการสปา จำนวน 56 แห่ง ซึ่งเป็นสปาที่อยู่ในอำเภอเมืองไปแล้วกว่า 41 แห่ง กิจการนวดเพื่อสุขภาพ จำนวน 567 แห่ง และกิจการนวดเสริมความงาม จำนวน 9 แห่ง

ทั้งนี้ในส่วนของสภาพตลาดสปาในจังหวัดเชียงใหม่ นั้น จากการลงพื้นที่ในช่วงเทศกาลปีใหม่ และหลังเทศกาลสงกรานต์ของไทย ปี พ.ศ. 2566 เพื่อทำการสำรวจธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพขนาดเล็ก ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ของผู้วิจัยนั้น พบว่า ธุรกิจสปาทั้งขนาดกลางและขนาดย่อมที่อยู่ในเมือง เริ่มกลับมาเปิดบริการเป็นปกติ และมีจำนวนสอดคล้องกับรายงานผลการดำเนินงานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ สสจ.เชียงใหม่ ที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น พร้อมทั้งจัดโปรโมชั่นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมถึงร้านนวดเพื่อสุขภาพที่เปิดเป็นจำนวนมากในย่านเศรษฐกิจ อย่างถนนนิมมานเหมินท์ ถนนคนเดินท่าแพ ซึ่งได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก จากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยเฉพาะ ชาวจีน เกาหลี เป็นต้น

ปัญหาเกี่ยวกับธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่ จากข้อมูลกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข และจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการสปาในเชียงใหม่ พบว่า มีปัญหาหลัก 3 ประการ ดังนี้ 1) ปัญหาด้านบุคลากร จากการที่สถานการณ์ Covid-19 เริ่มคลี่คลาย ธุรกิจสปาเริ่มทยอยกลับมาดำเนินกิจการ ส่งผลให้เกิดภาวะขาดแคลนบุคลากร เนื่องจากในช่วงสถานการณ์ Covid-19 ร้านสปามีนโยบายในการปรับลดชั่วโมงการทำงานของพนักงานลง รวมถึงพนักงานบางส่วนที่ลาออกจากงานเพื่อกลับภูมิลำเนาเดิม 2) ปัญหาหมอกควันและฝุ่นละออง PM 2.5 ปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ ทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่ชะลอการท่องเที่ยวในช่วงฤดูหมอกควัน และ 3) ปัญหาของพฤติกรรมการใช้บริการสปาที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันช่วงหลังสถานการณ์ Covid-19 เป็นต้นมา มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทำให้สามารถรับรู้ข่าวสารได้มากขึ้นและเป็นปัจจุบันมากที่สุด ทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทั้งชาวเอเชียและยุโรป ตลอดจนนักท่องเที่ยวชาวไทย สามารถรับรู้เกี่ยวกับข้อมูลการให้บริการของร้านสปาที่ตรงต่อความต้องการของผู้ที่จะใช้บริการได้ ยกตัวอย่างเช่น การรีวิวของผู้ที่มาใช้บริการ การโฆษณาผ่านสื่อสังคมออนไลน์และเว็บไซต์ต่างๆ Google map ที่ทำให้สามารถเข้าถึงได้ทุกพื้นที่บนโลก ทำให้พฤติกรรมการใช้บริการสปารวมถึงการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป ส่วนใหญ่จะเป็นการจองหรือเดินเท้า (Walk in) เพื่อมาใช้บริการด้วยตนเองมากกว่าผ่านตัวแทนจำหน่าย ส่งผลให้ธุรกิจสปาต้องปรับตัวและทำการตลาดผ่านสื่อออนไลน์มากขึ้น

สำหรับสถานการณ์ทั่วไปด้านอุปสงค์และอุปทาน จากเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างและสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ จำนวน 4 ราย ได้แก่ 1) ผู้ประกอบการร้าน เซนส์ มาสสาจ แอนด์ สปา (Sense massage and Spa) 2) มาสุมิ สปา เชียงใหม่ (MASUMI SPA CHIANG MAI) 3) ร้าน คิโยรา สปา (KIYORA SPA) และ 4) มนตรา นวดไทย (MONTRA THAI MASSAGE) พบว่า จากเดิม ผู้ใช้บริการที่เป็นชาวต่างชาติ มีมากถึงร้อยละ 90 - 95 ส่วนใหญ่เป็น ชาวจีน ไต้หวัน มาเลเซีย สิงคโปร์ และชาวยุโรป แต่ช่วงหลัง Covid-19 สัดส่วนผู้ใช้บริการสปาที่เป็นชาวต่างชาติมีการเปลี่ยนแปลงไปและมีปริมาณลดลงจากเดิม โดยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 60 - 80 ได้แก่ ชาวอเมริกา ชาวดัตช์ (Dutch) ชาวฝรั่งเศส ชาวรัสเซีย และชาวเอเชีย (เกาหลี จีน ไต้หวัน ฮองกง ฯลฯ) ส่วนสัดส่วนของชาวยุโรปนั้นจากเดิม อยู่ที่ร้อยละ 5 - 10 กลับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20 - 40 ทั้งนี้ในสถานการณ์ทั่วไปด้านอุปทาน พบว่า ในช่วงหลัง Covid-19 ตั้งแต่ช่วงปลายปี พ.ศ. 2565 ธุรกิจสปาเริ่มกลับเข้าสู่สภาวะปกติ และได้รับนิสงค์จากการเปิดประเทศอย่างเต็มรูปแบบของชาวจีนซึ่งเป็นฐานผู้ให้บริการหลักของสปาในจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ธุรกิจฟื้นตัวและกลับมาดำเนินธุรกิจได้จนถึงปัจจุบัน

1.2 ผลการวิเคราะห์ด้านเทคนิค (Technical Feasibility)

การเลือกทำเลที่ตั้ง จากการสำรวจ พบว่า การเลือกพื้นที่ทำเลที่ตั้งของสปาเพื่อสุขภาพขึ้นอยู่กับงบประมาณและความต้องการของเจ้าของกิจการ ขนาดของกิจการ และกลุ่มลูกค้าที่ต้องการมาใช้บริการร้านสปา หากหากเจ้าของกิจการต้องการดำเนินธุรกิจขนาดเล็ก เน้นกลุ่มลูกค้านักท่องเที่ยวเป็นหลัก และเป็นนักท่องเที่ยวที่ต้องการความสะดวกและรวดเร็วในการใช้บริการ ร้านสปาส่วนใหญ่จึงเลือกตั้งอยู่ในย่านเศรษฐกิจศูนย์กลางเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถเข้าถึงได้ง่าย และเป็นย่านที่มีการรวมตัวของกิจกรรมการค้าและการบริการที่สูงที่สุด ได้แก่ ย่านที่ 1 ท่าแพ - ช้างม่วย - ช้างคลาน - กาดหลวง ย่านที่ 2 ห้วยแก้ว - นิมมานเหมินท์ แต่ทว่าหากเจ้าของกิจการมีงบประมาณที่จำกัดและมีกลุ่มลูกค้าที่ต้องการ

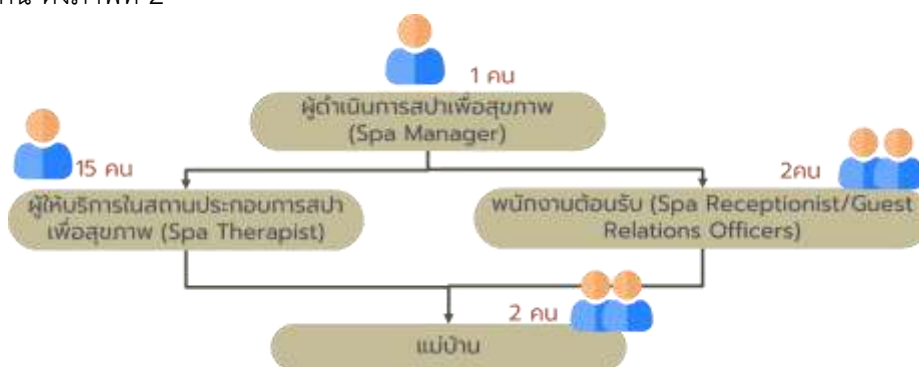
ความเจียบสบ เน้นการสร้างบรรยากาศให้ผู้มาใช้บริการรู้สึกผ่อนคลาย รวมถึงต้องการใช้พื้นที่ในการดำเนินธุรกิจขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ในงบประมาณที่จำกัด ร้านสปาบางแห่งจะเลือกที่ตั้งอยู่หากออกไปจากย่านเศรษฐกิจศูนย์กลางเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อลดความแออัด และมลพิษจากในศูนย์กลางเมือง

การออกแบบและรูปแบบสปา จากการสำรวจสถานประกอบการสปาในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจุบันร้านสปาส่วนใหญ่มีการตกแต่งที่ทันสมัยมากขึ้น และหลากหลาย มีการออกแบบและตกแต่งที่ผสมผสานวัฒนธรรมไทยและญี่ปุ่นเข้าด้วยกัน และนำเสนอในรูปแบบที่เน้นความสะดวก และสบายตา โดยได้เลือกใช้วัสดุเฟอร์นิเจอร์ที่ทำโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่มีชื่อเสียงด้านการจักสาน รวมถึง เฟอร์นิเจอร์ไม้ต่างๆ เช่น เติงไม้สัก ไม้อัดลำพูน เป็นต้น เพื่อให้ร้านมีกลิ่นอายของความเป็นไทยแบบที่ทันสมัยมากขึ้น หรือเพิ่มความเป็นมินิมอล สีขาวตัดกับไม้ และกลิ่นร้านที่ใช้เป็นน้ำมันหอมระเหยพิเศษจากทางร้าน อีกรูปแบบของการตกแต่งที่เป็นการตกแต่งสไตล์ไทยล้านนา โดยเน้นงานไม้ และบ้านที่มีโครงสร้างคงความเป็นไทยโบราณ

การประมาณการค่าใช้จ่ายในการลงทุนจัดตั้งธุรกิจ ประมาณการจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการสปาขนาดเล็ก แบบเดย์ สปา (Day Spa) หรือ สถานบริการสปาที่มีรูปแบบการให้บริการที่สะดวก รวดเร็ว ขั้นตอนการบริการไม่ยุ่งยาก สามารถใช้บริการในระหว่างวันได้โดยไม่ต้องเข้าพัก ลักษณะร้านเป็นตึกแถว 3 คูหา 1 ชั้น หน้ากว้าง 20 เมตร ประกอบด้วย เติงขนาดไทย 8 เติง ขนาดเท้า 4 เติง ห้องสปา 3 ห้อง (6 เติง ห้องละ 2 เติง) และห้องคู่อ่าง 2 ห้อง แบ่งเป็น ห้องคู่อ่าง 1 ห้อง และห้องคู่อ่างไม่มีอ่าง 1 ห้อง โดยมีโครงสร้างการลงทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเบื้องต้น ประกอบด้วย 1) ต้นทุนลงทุนเริ่มแรก แบ่งเป็น ค่าเช่าร้าน ค่าตกแต่ง ค่าผลิตภัณฑ์เครื่องมือและอุปกรณ์ ประมาณ 3,000,000 – 5,000,000 บาท 2) ต้นทุนในการดำเนินงาน ประกอบด้วย ค่าจ้างบุคลากรและพนักงาน ค่าใช้จ่ายจากการบริการ ค่าใช้จ่ายจากการบริหาร และค่าใช้จ่ายอื่นๆ โดยรวมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานแบบรายเดือน ประมาณ 250,000 บาท/เดือน โดยที่ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะเป็นส่วนของ ค่าจ้างบุคลากรและพนักงาน ประมาณ 100,000 บาท/เดือน เนื่องจากพนักงานนวด จะต้องมีการจ้างคนที่เพียงพอต่อการให้บริการ จากการสัมภาษณ์ เงินเดือนของพนักงานนวดจะขึ้นอยู่กับจำนวนชั่วโมงที่ให้บริการ รวมกับค่าประกันมือของทางร้าน โดยรวมประมาณ 9,000 บาท/คน

1.3 ผลการวิเคราะห์ด้านสถาบัน (Institutional Feasibility)

การบริหารจัดการและโครงสร้างองค์กร พบว่า มีการกำหนดบุคลากร ดังนี้ พนักงานให้บริการสปา (Therapist) เช่นพนักงานนวดไทย นวดโรมา จำนวน 15 คน ผู้จัดการร้าน จำนวน 1 คน พนักงานต้อนรับ 2 คน และแม่บ้าน จำนวน 2 คน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โครงสร้างองค์กรของธุรกิจสปา

สำหรับการประมาณการค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและรายรับของธุรกิจสปา แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) ต้นทุนการดำเนินการ ได้แก่ เงินเดือนพนักงาน ค่าบำรุงรักษาอุปกรณ์สปา ค่าเช่าร้าน ค่าซักรีด ค่าสาธารณูปโภค ค่าวัตถุดิบและสมุนไพร เป็นต้น โดยประมาณการอยู่ที่ 400,000 บาท/เดือน 2) รายได้จากการดำเนินการให้บริการสปาและรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ เช่น เทียนหอม ยาหม่อง โดยประมาณการอยู่ที่ 600,000 - 1,000,000 บาท/เดือน

1.4 ผลการวิเคราะห์ด้านการเงิน (Financial Feasibility)

ในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงิน จะกำหนดข้อสมมติเบื้องต้นจากการข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ และข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทั้งงานวิจัยและเว็บไซต์ของหน่วยงาน เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องและเหมาะสม

โดยกำหนดข้อสมมติและตัวแปรทางการเงินที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถานประกอบการสปาชื่อประภาดา สปา เชียงใหม่ มีทำเลที่ตั้งอยู่บริเวณคูเมืองเชียงใหม่ ถนนอารักษ์ วัดพระสิงห์ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ เป็นสปาเพื่อสุขภาพแบบ เดย์ สปา (Day Spa) ขนาดเล็ก พื้นที่การให้บริการแบบอาคารพาณิชย์ 3 ชั้น มีพื้นที่ใช้สอย 101-200 ตารางเมตร ภายใต้อายุโครงการ 10 ปี มีปริมาณผู้ให้บริการในปีแรก คิดจากประมาณการปริมาณผู้ให้บริการเฉลี่ยต่อวัน เท่ากับ 20 คนต่อวัน ในช่วงฤดูการท่องเที่ยว High season (พฤศจิกายน – เมษายน) และประมาณการปริมาณผู้ให้บริการต่างชาติดลดลง ร้อยละ 60 ในช่วงนอกฤดูการท่องเที่ยว Low season (พฤษภาคม – ตุลาคม) ของแต่ละปี อัตราค่าบริการต่อชั่วโมงเฉลี่ย อยู่ที่ 1,200 บาท ต่อชั่วโมง รายได้ของธุรกิจสปาในปีที่ 1 มาจากรายได้จากการให้บริการสปา และรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับสปา เช่น น้ำมันนวดอโรมา ยาหม่อง เทียนหอม เป็นต้น โดยคิดเป็นร้อยละ 1 ของรายได้จากการบริการ ในปีที่ 2-10 รายได้รวม มีอัตราเพิ่มขึ้น เท่ากับร้อยละ 8 อ้างอิงจากการข้อมูลรายได้ท่องเที่ยว สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2563 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้นแต่ละปีเพิ่มขึ้นตามอัตราเงินเฟ้อ เท่ากับ ร้อยละ 6 อ้างอิงจากธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้แบบลูกค้าย่อยขั้นดี (MRR) ประจำปี 2566 ของธนาคารกสิกรไทย ร้อยละ 6.85 ต่อปี และใช้อัตราคิดลดร้อยละ 7.12 (จากการคำนวณต้นทุนเงินทุนถ่วงเฉลี่ย WACC) และนำมาจัดทำงบกำไรขาดทุน และกระแสเงินสด ทั้งนี้เมื่อคำนวณหาความคุ้มค่าในการลงทุน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำการวิเคราะห์ความเสี่ยงและความอ่อนไหวของโครงการประกอบการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงิน เนื่องจากในการดำเนินธุรกิจจริงอาจมีความเสี่ยงอื่นๆ ที่เกิดขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจในการลงทุนในธุรกิจสปา โดยอาจทำให้มีต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น หรือในขณะเดียวกันอาจทำให้ธุรกิจได้รับรายได้ลดลง โดยจากการสำรวจ เก็บข้อมูล และสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ สปาในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาด Covid-19 ที่ผ่านมามีปัจจัยเสี่ยงหลายประการที่เกิดขึ้น ซึ่งความเสี่ยงที่เกิดจากการปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน เช่น การขาดแคลนพนักงาน การขาดสภาพคล่องทางการเงินของธุรกิจ เป็นต้น ส่วนความเสี่ยงที่เกิดจากการปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น ภัยทางธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ฝุ่นควัน PM 2.5 มาตรการการเดินทางเข้าและออกประเทศของชาวไทยและชาวต่างชาติ และภาวะเศรษฐกิจฝืนฝวน เกิดสภาวะเงินเฟ้อ ทำให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการโดยแบ่งเป็นกรณี รวมถึงการทดสอบค่าความแปรเปลี่ยน (Switching Value Test : SVT) ด้านผลตอบแทน (SVT_B) และด้านต้นทุน (SVT_C) โดยรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพ ขนาดเล็ก ในอำเภอ เมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 4 กรณี

กรณี	NPV (บาท)	IRR (ร้อยละ)	B/C ratio	SVTB (ร้อยละ)	SVTC (ร้อยละ)
1. กรณีพื้นฐาน	24,786,992	82.93	2.40	53.83	57.89
2. กรณีรายได้จากการบริการลดลงร้อยละ 10 และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานคงที่	19,238,944	61.71	2.16	51.78	44.93
3. กรณีที่กรณี รายได้จากการบริการคงที่ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 10	22,097,883	75.35	2.15	52.91	46.91
4. กรณี รายได้จากการบริการลดลงร้อยละ 30 และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานลดลงร้อยละ 30	75,520	7.45	1.25	1.15	0.14

ที่มา : จากการคำนวณ

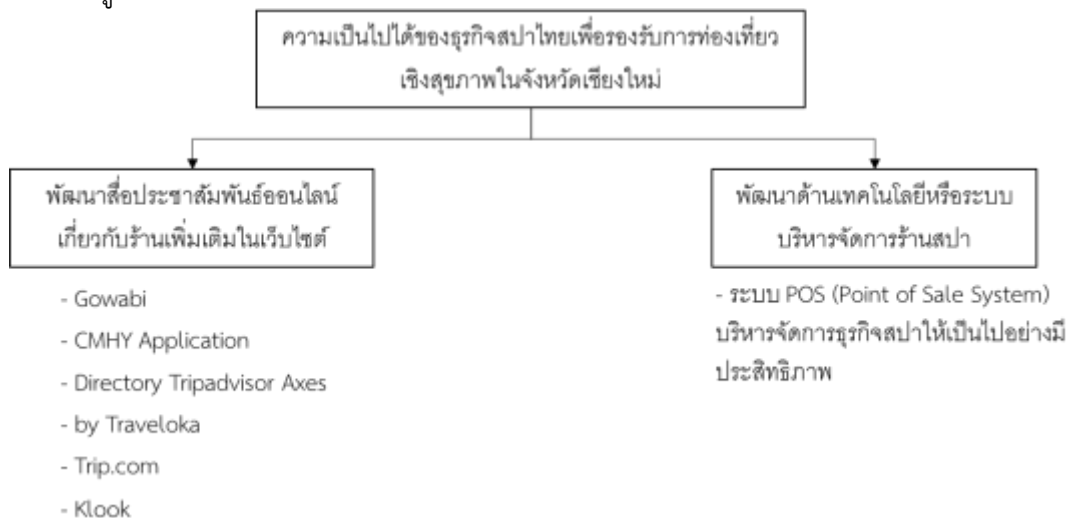
อภิปรายผล

จากการศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของธุรกิจสปาไทยเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่พบว่า ภายหลังจากแพร่ระบาด Covid-19 ธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพ ขนาดเล็กประเภท เดย์ สปา ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีความเหมาะสมในการลงทุน ซึ่งในด้านของผู้บริโภค จากการวิจัยพบว่า พฤติกรรมของผู้ใช้บริการสปาส่วนใหญ่มาพักผ่อนในวันหยุด (Holiday) และการเลือกใช้บริการสปาเพื่อสุขภาพในเชียงใหม่ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติส่วนใหญ่ สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต มีการได้รับข้อมูลผ่านสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา และคณะ (2561) สำหรับความถี่ในการใช้บริการประมาณ 1-2 ครั้งต่อการเดินทาง พบว่า มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และส่วนใหญ่มีความเห็นเรื่องความคุ้มค่ามากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวรรณ สุวรรณสิงห์ (2561)

สำหรับในด้านผู้ประกอบการ มีความเหมาะสมในการลงทุน เนื่องจากเป็นเพราะธุรกิจสปาไทยมีความเป็นไปได้ ธุรกิจมีศักยภาพในการรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาด และรักษามาตรฐานการให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนนักท่องเที่ยวยังคงให้ความสนใจและมีความพึงพอใจกับการให้บริการในธุรกิจสปาและการนวดที่เป็นเอกลักษณ์แบบไทยเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้อง กับ นันทน์ภัส แฉ่งขันธุ์ และวิมล ประคัลภ์พงศ์ (2550) ศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจสปาสไตล์ญี่ปุ่น เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี พบว่า ธุรกิจสปามีความคุ้มค่าในการลงทุน โดยปีแรกจะมีกำไรอยู่บ้างและในปีต่อไปจะมีผลกำไรเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้จะต้องมีกลยุทธ์ด้านการตลาดที่ีร้อมด้วย

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยความเป็นไปได้ทางการเงินของธุรกิจสปาไทยเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่สามารถจำแนกองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 3 โครงสร้างองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้ นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชาวไทยและชาวต่างชาติที่มีความสนใจด้านสุขภาพได้รับบริการตรงตามความประสงค์และได้รับความพึงพอใจมากขึ้น และเป็นข้อมูลสนับสนุนให้กับผู้ประกอบการธุรกิจสปาไทยที่ต้องการจะลงทุนทำธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพขนาดเล็ก สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจในการลงทุนต่อไป

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสามารถสรุปถึงความเป็นไปได้ของธุรกิจสปาไทยเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลศึกษาโดยแบ่งเป็นด้านผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการ และด้านผู้ประกอบการสปาได้ดังต่อไปนี้

ด้านผู้บริโภค หรือ ผู้ใช้บริการสปาเพื่อสุขภาพ จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาใช้บริการสปาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุประมาณ 25-34 ปี อาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน และระดับรายได้ที่สูง โดยผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากกระแสการดูแลสุขภาพที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับคนวัยทำงาน มีความสามารถในการจ่ายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพ ทำให้ผู้ใช้บริการกลุ่มนี้ เลือกวิธีการผ่อนคลายด้วยการทำสปา รวมถึงการนวดแก้อาการออฟฟิศซินโดรม ที่ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน เพื่อเป็นการพักผ่อนและบำบัดร่างกาย ในช่วงของวันหยุดสุดสัปดาห์ โดยการประมาณการอุปสงค์ต่อตลาดช่วงหลังการแพร่ระบาด Covid-19 ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการนั้น พบว่า จำนวนผู้ใช้บริการชาวต่างชาติลดลงเฉลี่ยร้อยละ 60-80 แต่จำนวนผู้มาใช้บริการชาวไทย กลับเพิ่มขึ้นเฉลี่ยถึงร้อยละ 20-40 จากจำนวนของผู้มาใช้บริการจำนวนคนไทยที่มาใช้บริการกลุ่มผู้ประกอบการตัวอย่าง สำหรับการเดินทางและพฤติกรรมการใช้บริการสปาเพื่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ พบว่า ส่วนใหญ่มีการจัดการเดินทางด้วยตนเอง เป็นผู้ใช้บริการสปาจากทวีปเอเชีย ถึงร้อยละ 60 เช่น จีน เกาหลีใต้ ฮองกง ไต้หวัน เป็นต้น จากการสอบถามนักท่องเที่ยวชาวจีน พบว่า ชื่นชอบการให้บริการสปาที่ประเทศไทย โดยเดินทางมายัง เชียงใหม่เป็นครั้งแรกในช่วงปี ค.ศ. 2017-2023 เนื่องจากมาตรการการจำกัดการเข้า-ออกประเทศในช่วง Covid-19 การเดินทางมาเชียงใหม่ในครั้งนี้ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อมา พักผ่อนในวันหยุด (Holiday) ที่การศึกษาเป็นช่วงเทศกาลปีใหม่ และสงกรานต์ จึงทำให้ผลการศึกษาส่วนใหญ่เป็นที่มาพักผ่อนในวันหยุด (Holiday) ในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของไทย ในการเลือกใช้บริการสปาเพื่อสุขภาพในเชียงใหม่ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติส่วนใหญ่ สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต มีการได้รับข้อมูลผ่านสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ต่างๆ เป็นหลัก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ตัดสินใจใช้บริการสปา โดยความถี่ในการใช้บริการประมาณ 1-2 ครั้งต่อการเดินทาง พบว่า มีระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และส่วนใหญ่มองเห็นเรื่องความคุ้มค่ามากที่สุด โดยในส่วนของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบริการด้านสุขภาพต่อการเดินทางยังอยู่ในระดับ ต่ำกว่า 5,000 บาท ส่วนใหญ่เลือกที่จะกลับมาใช้บริการในอนาคต ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตถูกใช้แพร่หลายทำให้เข้าถึงการบริการได้ง่าย และสามารถดูการรีวิวของผู้ที่เคยมาใช้บริการได้เบื้องต้น ทำให้ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เลือกที่จะอ่านรายละเอียดและจองด้วยตนเองผ่านอินเทอร์เน็ตหรือเว็บไซต์ของทางร้าน แบบไม่ผ่านบริษัททัวร์

ด้านผู้ประกอบการ คือ ผู้ประกอบการสปา ประเภทเดย์ สปา (Day Spa) ขนาดเล็ก จากการศึกษาความเป็นไปได้ของธุรกิจสปา ช่วงหลังการแพร่ระบาด Covid-19 ทั้งด้านการตลาด เทคนิค สถาบัน และการเงิน พบว่า ความเป็นไปได้ด้านการตลาด ในส่วนของอุปทาน ธุรกิจร้านสปาในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ยังเปิดดำเนินการมาถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2566) ยังคงมีจำนวนมากในตลาด ส่วนใหญ่มีการรับมือโดยการปรับกลยุทธ์ทางการตลาดในการแข่งขัน เช่น การทำโปรโมชั่น และการขายผลิตภัณฑ์ในราคาแบบแพ็คเกจ ซึ่งราคาในแพ็คเกจของแต่ละร้านสปา ขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีการตั้งราคาที่ใกล้เคียงกัน กลยุทธ์ทางการตลาดอีกประการ คือ การเพิ่มจำนวนกลุ่มผู้ใช้บริการชาวไทย ด้วยการทำการตลาดการชาวไทย เน้นการทำโปรโมชั่นสำหรับสมาชิกของทางร้าน เพื่อลดความเสี่ยงและช่วยให้เกิดการหมุนเวียนของรายได้ตลอดทั้งปี ในด้านเทคนิค และด้านสถาบัน จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ในช่วงหลังการแพร่ระบาด Covid-19 ผู้ประกอบการมีการลงทุนในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ รวมถึงระบบบริหารจัดการร้านสปา เครื่องรับชำระเงินแทนเงินสด เพื่อให้สามารถเข้าถึงการบริการได้อย่างสะดวกสบาย ผ่านแอปพลิเคชัน หรือสื่อออนไลน์ต่างๆ ในด้านสถาบัน ผู้ประกอบการมีการกำหนดโครงสร้างหน้าที่และจำนวนของพนักงานอย่างชัดเจน และเพิ่มค่าแรงให้กับพนักงานมากขึ้น เพื่อดึงดูดแรงงานในภาคบริการให้เกิดความสนใจในงานประเภทสปามากขึ้น ลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานชั่วคราว ที่เกิดขึ้นในช่วง Covid-19 ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินในช่วงหลังการแพร่ระบาด Covid-19 นั้น พบว่า ธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพ ประเภท เดย์ สปา ขนาดเล็ก ยังคงมีความเหมาะสมในการลงทุน โดยมี มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 24,786,992 บาท อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) เท่ากับ ร้อยละ 82.93 และ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio) เท่ากับ 2.40

ดังนั้น จากข้อมูลผลการศึกษาทั้งหมดที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าธุรกิจสปาไทยมีความเป็นไปได้ในเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เนื่องจากธุรกิจมีศักยภาพในการรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาด และรักษามาตรฐานการให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนนักท่องเที่ยวยังคงให้ความสนใจและมีความพึงพอใจกับการให้บริการในธุรกิจสปา และการนวดที่เป็นเอกลักษณ์แบบไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้ประกอบการธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพขนาดเล็กในจังหวัดเชียงใหม่ ควรเน้นการลงทุนในสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์เกี่ยวกับร้านเพิ่มเติมในเว็บไซต์ อาทิ Gowabi CMHY Application Directory Tripadvisor Axes by Traveloka Trip.com และ Klook เป็นต้น

1.2 ผู้ประกอบการธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพขนาดเล็กในจังหวัดเชียงใหม่ ควรเจาะกลุ่มลูกค้าที่เป็นเพศหญิง คนทำงาน พนักงานบริษัทเอกชน และชาวต่างชาติที่เดินทางมาเที่ยวด้วยตนเอง และควรเน้นกลุ่มลูกค้าชาวไทยร่วมด้วย

1.3 ผู้ประกอบการธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพขนาดเล็กในจังหวัดเชียงใหม่ ควรดำเนินการจัดหาบุคลากรหรือพนักงานให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้บริการและให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานแก่พนักงาน ลดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน

1.4 การประกอบกิจการสปาเพื่อสุขภาพขนาดเล็ก ในจังหวัดเชียงใหม่ ควรมีการลงทุนเพิ่มเติมในด้านของเทคโนโลยีหรือระบบบริหารจัดการร้านสปา เพื่อเป็นส่วนช่วยในการบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 กำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัยครั้งต่อไปให้กว้างขึ้น เพื่อให้ผลการศึกษอ้างอิงถึงประชากรได้มากขึ้น และสามารถเปรียบเทียบความสัมพันธ์และความแตกต่างได้

2.2 นำปัจจัยอื่นๆ ที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการใช้บริการสปาเพิ่มเติม เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสปาในอำเภอ เชียงใหม่ ของชาวไทยและชาวต่างชาติ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2562). รายงานผลการวิจัยและสำรวจข้อมูลด้านบริการสุขภาพและบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพของไทยประกอบการจัดทำศูนย์ข้อมูลรองรับนโยบาย Medical Hub. กรุงเทพฯ: พิมพ์ทันใจ.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). สถิติจังหวัดที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุด. สืบค้น 7 กรกฎาคม 2565. จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=411.
- _____. (2564). รายงานสภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว. สืบค้น 7 กรกฎาคม 2565. จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=411.
- คมสิทธิ เกียนวัฒนา, สุจิตรา สุคนธทรัพย์ และ วิภาวดี ลิ้มสวัสดิ์. (2561). สถานการณ์ ความต้องการ และแนวโน้มของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย. วารสารวิชาการ สถาบันการพลศึกษา. 10(1), 167-178.
- ธนาคารกรุงเทพ. (2565). ธุรกิจสปา แนวโน้มเติบโต 17% ต่อปี หลังวิกฤติโควิด-19. สืบค้น 7 กรกฎาคม 2565. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/social/983284>.
- นันทน์ภัส แข็งขัน และ วิมล ประคัลภ์พงศ์. (2550). การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจสปาสไตล์ญี่ปุ่น เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. สืบค้น 20 ธันวาคม 2565. จาก https://ba.siam.edu/wp-content/uploads/2014/10/A_Feasibility_Study_of_Japanese_Style_Spa_Business.pdf.
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจธนาคารไทยพาณิชย์. (2561). การขยายตัวของธุรกิจสปาในประเทศไทยและต่างประเทศ. สืบค้น 19 พฤษภาคม 2565. จาก <https://www.scb.co.th/content/dam/scb/scbprime/prime-update/documents/wealth-talk/090418-HOTEL-SPA.pdf?12>.

- สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่. (2563). *บรรยายสรุปจังหวัดเชียงใหม่*. สืบค้น 7 กรกฎาคม 2565. จาก <http://www.chiangmai.go.th/managing/public/D8/8D22Oct2020145452.pdf>.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). *รายงานภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ปีที่ 2 ฉบับที่ 1/2564*. สืบค้น 12 ธันวาคม 2565. จาก https://www.mots.go.th/download/article/article_20210521170904.pdf.
- สุวรรณวรรณ สุวรรณสิงห์. (2561). *ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในการใช้บริการ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ*. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- หอการค้าจังหวัดเชียงใหม่. (2563). *หอการค้าจังหวัดเชียงใหม่แถลงเศรษฐกิจ 3 ไตรมาสปี 2563 และแนวโน้มเศรษฐกิจปี 2564*. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2566. จาก <https://cmchamber.com/2020/10/หอการค้าฯ-ชม-ชี้ศก-3-ไตรมาส/>.
- BLT Bangkok. (2560). *ตลาดความงามและอันดับสปาในไทย*. สืบค้น 30 พฤษภาคม 2566. จาก http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/4367/3/sudawan_suwa.pdf.
- Global Wellness Institute. (2018). *Global Wellness Economy Monitor*. Retrieved 25 June 2022. from https://globalwellnessinstitute.org/wp-content/uploads/2019/04/GWIWellnessEconomyMonitor2018_042019.pdf
- World Travel & Tourism Council. (2019). *TRAVEL & TOURISM MEDICAL TOURISM: A PRESCRIPTION FOR A HEALTHIER ECONOMY NOVEMBER 2019*. Retrieved 25 June 2022. from <https://wtcc.org/Portals/0/Documents/Reports/2019/Medical%20Tourism-Nov%202019.pdf?ver=2021-02-25-182803-880>.